

ผลของการเรียนรู้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนแดง

The Effects of Learning the Musical Notes Singing Exercises of Grade 8 Students at Bankuandang School

พกามาศ ชัยบุญ*¹ และ ละมุล รอดขวัญ²

Pakamas Chaiboon*¹ and Lamun Rodkwan²

นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (วิชาชีพครู) วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้¹

ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้²

Graduate Diploma (Teaching Profession) Program, Southern College of Technology1

Ph.D., Faculty of Humanities and Social Sciences, Southern College of Technology2

*Corresponding author, e-mail: pakamaschaiboon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการร้องโน้ตดนตรีสากล เปรียบเทียบคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 14 คน ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ใช้เครื่องมือในการวิจัย 4 เครื่องมือ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล แบบทดสอบการร้องโน้ตดนตรีสากล และแบบประเมินการทดสอบการร้องโน้ต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test pairs การทดสอบค่า one-sample t-test และการทดสอบค่าดัชนีประสิทธิผล ผลการวิจัย พบว่า 1) คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 2) คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการร้องโน้ตดนตรีสากลสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ 3) การศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล มีค่าเท่ากับ 0.5 (ร้อยละ 50) การวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการร้องโน้ตดนตรีสากลให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

คำสำคัญ : แบบฝึกทักษะ การร้องโน้ต ดนตรีสากล

Abstract

This research was an experimental study. It aimed to: 1) compare the score result before and after learning the musical notes singing exercise, 2) compare posttest score with the criteria of 80%, and 3) explore the effectiveness index of learning the musical notes singing exercise. The populations were 14 grade 8 students of Bankuandang School, Krabi. Purposive sampling was used to select students. The instruments were 1) lesson plan, 2) the musical notes singing exercise, 3) the musical notes singing test, and 4) the musical notes singing assessment sheet. The data were collected and analyze by using descriptive and inferential statistics: percentage, average, standard deviation, t-test pair, one sample t-test, and effectiveness index. The results found that 1) the posttest score was higher than pretest score which had a statistically significant level of .05, 2) the score of posttests was above the set of 80% standard which had a statistical significance level of .05, and 3) the effectiveness index of learning the musical notes singing exercise was 50% increased. This research can be used as a guideline for teaching in order to develop the musical notes singing skills for secondary students.

คำสำคัญ : Exercise, Musical Notes Singing, Western Music

บทนำ

การเรียนรู้ทางด้านดนตรี เป็นสิ่งสำคัญที่มีส่วนช่วยให้มนุษย์เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา การฟังหรือการเล่นดนตรีช่วยเสริมสร้างสมาธิ เพราะเสียงดนตรีนั้นมีผลต่อการทำงานของร่างกาย หากฟังเพลงจังหวะเร็วร่างกายจะมีการตื่นตัว แต่หากฟังเพลงจังหวะช้าลง ร่างกายจะเกิดการผ่อนคลาย ส่งผลให้สมองทำงานได้ดีขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการแยกแยะและกระบวนการจำ ในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ (ศิริณา จิตต์จรัส และ บุญสืบ บุญเกิด, 2561) ดนตรีจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีส่วนช่วยให้มนุษย์เกิดสุขภาวะในการดำรงชีวิต

ในการเรียนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี จุดมุ่งหมายหนึ่งที่ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตร คือ การมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การจะพัฒนาความสามารถทางดนตรีสากลให้สูงขึ้นได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการฝึกฝนทักษะการร้องโน้ตให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ปรากฏอยู่ในตัวชี้วัดสาระดนตรี ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้น การฝึกทักษะการร้องโน้ตจึงเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้วิชาดนตรี

จากประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัย ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในรายวิชาขับร้องประสานเสียง โรงเรียนบ้านควนแดง พบว่า ทักษะการร้องโน้ตเพลงของนักเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร กล่าวคือ นักเรียนร้องชื่อโน้ตไม่ถูกต้อง ไม่สามารถร้องโน้ตได้ตรงระดับเสียง และร้องโน้ตไม่ตรงจังหวะ ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญในการเรียนรู้บทเพลงต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงเลือกทำวิจัยในชั้นเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รายวิชาขับร้องประสานเสียง จำนวน 14 คน เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้วิธีการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล เพื่อพัฒนาทักษะการร้องโน้ตเพลงของนักเรียน ด้วยความสำคัญและที่มาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาหัวข้อ “ผลของการเรียนรู้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนแดง” โดยงานวิจัยนี้มีตัวแปรอิสระ คือ การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล และตัวแปรตาม คือ ผลของการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล ใช้ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 3 ครั้ง โดยใช้ระยะเวลาทดลองระหว่างวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563 – 10 มีนาคม 2563

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากลเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80
3. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล

วิธีการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลของการเรียนรู้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนแดง เป็นการศึกษาเชิงทดลอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนแดง จำนวน 14 คน ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้สอนด้วยตนเอง ใช้เครื่องมือในการวิจัย จำนวน 4 เครื่องมือ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล แบบทดสอบการร้องโน้ตดนตรีสากล และแบบประเมินการทดสอบการร้องโน้ต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test Pairs การทดสอบค่า one-sample t-test และการทดสอบค่าดัชนีประสิทธิผล

ผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบของนักเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 22.43 และค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 26.21 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 1.40 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 1.53 แสดงให้เห็นถึงค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 14 คน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบค่าที เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 14 คน

ผลการทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	μ	S.D.	t
ก่อนเรียน	14	30	22.43	1.40	-7.896*
หลังเรียน	14	30	26.21	1.53	

การศึกษาเปรียบเทียบคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากลเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.21 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.53 แสดงให้เห็นว่า คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการร้องโน้ตดนตรีสากลสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบค่าที เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยกับเกณฑ์ ร้อยละ 80

ผลการทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	μ	S.D.	t
การทดสอบหลังเรียน	14	30	26.21	1.53	5.525*

การศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล พบว่า คะแนนเต็มของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 420 คะแนน ผลรวมของคะแนนหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 367 คะแนน ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 314 คะแนน ดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.5 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีทักษะการร้องโน้ตดนตรีสากลเพิ่มขึ้น 0.5 (ร้อยละ 50) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล

ผลคูณของจำนวน นักเรียนกับคะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนนหลังเรียน	ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน	E.I.
420	367	314	0.5

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อมูลผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถนำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยใน 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

การศึกษาเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบการร้องโน้ตดนตรีสากลก่อนเรียนเท่ากับ 22.43 และค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 29.21 ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการร้องโน้ตดนตรีสากลนั้นส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการร้องโน้ต ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของมูทิตา อังครุณี (2559) ที่ว่า แบบฝึกทักษะ เป็นเครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมทักษะให้กับนักเรียน ทำให้เกิดความชำนาญในเรื่องที่เรียน เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ช่วยตรวจสอบความรู้และความเข้าใจของนักเรียน ใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียน และเป็นสิ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนได้ อีกทั้งเนื้อหาทางดนตรีที่อยู่ในแบบฝึกทักษะมีการจัดลำดับความยากง่าย จึงทำให้สามารถลดความกังวลที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนได้ นักเรียนสามารถฝึกฝนการร้องโน้ตโดยเริ่มจากสิ่งที่ยากในช่วงแรก แล้วจึงค่อยเพิ่มความยากขึ้นทีละระดับ ซึ่งสนับสนุนแนวคิดการสอนดนตรีตามที่รัชชชัย นาควงษ์ (2543 อ้างถึงใน วีระภัทร์ ชาตินุช, 2560) ได้กล่าวว่า การสอนดนตรีแบบโคตายนั้นเริ่มต้นจากสิ่งที่ยากไปหาสิ่งที่ยาก เน้นการจัดระบบของเนื้อหาสาระทางดนตรีโดยคำนึงถึงความยากง่ายเป็นหลัก จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะของตนเองได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ยังแสดงให้เห็นว่า นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการร้องโน้ตที่ดี สามารถร้องโน้ตได้คล่องแคล่วแม่นยำมากขึ้น พัฒนาการดังกล่าวที่มีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดฟ (1967 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2562) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติมีทั้งสิ้น 5 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นการเลียนแบบ ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ ขั้นการแสดงออก และขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ โดยรูปแบบการเรียนการสอนนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านทักษะปฏิบัติ สามารถทำได้ อย่างแม่นยำและชำนาญ

การศึกษาเปรียบเทียบคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ 80% ที่กำหนดไว้ พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.21 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 80% ของ 30 คะแนน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะการร้องโน้ตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมในการพัฒนาสอดทักษะ

ของวีระภัทร์ ชาตินุช (2560) ที่พบว่า นักเรียนทุกคนมีคะแนนไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 หลังจากที่ใช้ชุดกิจกรรมในการพัฒนา โสตทักษะ และจากผลการทดลอง พบว่า คะแนนทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นั้น แสดงให้เห็นว่า นักเรียนสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามการร้องโน้ตได้ดี มีพัฒนาการด้านดนตรีที่เหมาะสมตามวัย ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ นิศาชล บังคม (2553) ที่กล่าวไว้ว่า พัฒนาการทางด้านดนตรีสำหรับเด็กในวัยนี้มีความลึกซึ้งทั้งเรื่องแนวคิด และทักษะทางดนตรีมากขึ้น สามารถแสดงความรู้สึกตามบทเพลงได้ดีขึ้น ทั้งเรื่องการร้องและการเล่นเครื่องดนตรี เด็กสามารถ เข้าใจและปฏิบัติได้ การรับรู้เกี่ยวกับเสียงประสานและทักษะด้านการฟังทำได้ดีขึ้น

การศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล พบว่า คะแนนเต็มของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 420 คะแนน ผลรวมของคะแนนหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 367 คะแนน ผลรวมของ คะแนนก่อนเรียนของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 314 คะแนน ดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.5 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีทักษะ การร้องโน้ตดนตรีสากลเพิ่มขึ้น 0.5 (ร้อยละ 50) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการ เรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล ผ่านเกณฑ์ 0.5 แสดงว่า แบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ที่ยอมรับได้ การวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการร้องโน้ตดนตรีสากลให้กับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

สรุป

การศึกษาเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนน ทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 14 คน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ด้านการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ 80% พบว่า คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึก ทักษะการร้องโน้ตดนตรีสากลสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผล ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล พบว่า แบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ ยอมรับได้

ข้อเสนอแนะ

1. ครูผู้สอนที่มีความสนใจสามารถนำแบบฝึกทักษะ เรื่อง การร้องโน้ตดนตรีสากล ไปใช้เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ความสามารถในการร้องโน้ตให้กับนักเรียนในโรงเรียนอื่น ๆ ได้
2. ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะครั้งต่อไป ครูผู้สอนสามารถนำทำนองเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการ จัดทำแบบฝึกทักษะ เพื่อเป็นการเผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านที่สำคัญให้กับเด็กและเยาวชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ชุมชนุสพกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิตนา แชมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิศาชล บังคม. (2553). *การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้านโสตทักษะตามแนวคิดโคตยาสำหรับนักเรียนเปียโนระดับ ชั้นต้น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มุกิตา อังครุณี. (2559). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะเรื่องสีและการระบายสี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคลองสำโรง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- วีระภัทร์ ชาตินุช. (2560). *การพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลโดยใช้ชุดกิจกรรมตามแนวคิดของธอร์นไคด์สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- ศิริณา จิตต์จรัส และบุญสืบ บุญเกิด. (2561). การพัฒนามนุษย์ด้วยดนตรี. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 16(1), 65-74.